

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ВІДОКРЕМЛЕНИЙ СТРУКТУРНИЙ ПІДРОЗДІЛ
«ІВАНО-ФРАНКІВСЬКИЙ ФАХОВИЙ КОЛЕДЖ
ПРИКАРПАТСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА»**

Циклова комісія професійної та практичної підготовки
спеціальність «Дошкільна освіта»

**СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ПСИХОЛОГІЯ (ДИТЯЧА, ПЕДАГОГІЧНА)
освітньо-професійний ступінь «Фаховий молодший бакалавр»**

Освітньо-професійна програма «Дошкільна освіта»
Спеціальність 012 Дошкільна освіта
Галузь знань 01 Освіта / Педагогіка
Освітня кваліфікація: Фаховий молодший бакалавр з дошкільної освіти

Затверджено на засіданні циклової комісії
Протокол № 1 від 30 серпня 2023 р.

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	Психологія (дитяча, педагогічна)
Викладач (-і)	Баранецька Зоряна Михайлівна
Контактний телефон викладача	0971947641
E-mail викладача	zoriana.baranetska@pnu.edu.ua
Формат дисципліни	Очний
Обсяг дисципліни	3 кредити ЄКТС, 90 год.
Посилання на сайт дистанційного навчання	
Консультації	Згідно розкладу
2. Анотація до навчальної дисципліни	
Предметом вивчення навчальної дисципліни Психологія (дитяча, педагогічна) є психологічні закономірності, характеристики, етапи, умови і критерії успішного протікання психічних процесів, засвоєння дітьми знань, моральних норм та принципів, формування їх світогляду та переконань.	
3. Мета та цілі навчальної дисципліни	
Метою вивчення навчальної дисципліни є: ознайомлення студентів із основними закономірностями розвитку дитини від народження до вступу в школу, психологічною характеристикою діяльності дітей дошкільного віку, особливостями розвитку пізнавальних процесів та емоційно-вольової сфери, формування особистості в дошкільному віці; формування психолого-педагогічної компетентності майбутніх вихователів дошкільного навчального закладу як невід'ємної частини їх професійної діяльності; засвоєння ними закономірностей процесів виховання і навчання дітей дошкільного віку; формування загальної і професійної культури.	
Цілями вивчення дисципліни є: ▪ засвоєння основних закономірностей психічного розвитку дитини: видів діяльності, психічних процесів і якостей, формування особистості; ▪ розуміння найважливіших етапів психічного розвитку, вікових та індивідуальних особливостей дитини; ▪ ознайомлення студентів з методами науково-психологічного вивчення дітей; ▪ формування у студентів основ наукового підходу до своєї педагогічної діяльності, професійно важливих якостей педагога; ▪ ознайомити студентів із понятійним апаратом, теоретичними та методологічними основами педагогічної психології як науки на різних етапах її розвитку; ▪ збагатити уявлення студентів щодо психологічних основ організації життєдіяльності дітей у дошкільному закладі; ▪ навчити практично застосовувати знання психологічних закономірностей розвитку дітей в умовах навчально-виховного процесу дошкільного закладу; ▪ сформувати відповідальне ставлення до ролі педагога, прагнення до особистісно-професійного зростання у напрямку вдосконалення педагогічної і психологічної культури.	
4. Програмні компетентності та результати навчання	
ІК1 Здатність: - вирішувати типові спеціалізовані завдання та практичні проблеми в галузі дошкільної освіти з розвитку, навчання і виховання дітей дошкільного (раннього та передшкільного) віку,	

що передбачає застосування загальних психолого-педагогічних теорій та фахових методик дошкільної освіти;

- нести відповідальність за результати своєї діяльності;
- здійснювати контроль за іншими особами у визначених ситуаціях.

ЗК3 Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

СК1 Здатність до формування наскрізних умінь у дітей дошкільного (раннього та передшкільного) віку: виявляти творчість та ініціативність, керувати емоціями, висловлювати та обґрунтовувати власну думку, критично мислити, ухвалювати рішення, розв'язувати проблеми та співпрацювати в колективі.

СК5 Здатність до формування у дітей дошкільного (раннього та передшкільного) віку взаємин з оточенням (предметним, природним, соціальним).

СК6 Здатність до розвитку психічно-емоційної сфери особистості дітей дошкільного (раннього та передшкільного) віку.

СК8 Здатність до навчання дітей дошкільного (раннього та передшкільного) віку суспільно визнаних морально-етичних норм і правил поведінки.

СК13 Здатність до організації освітнього процесу з урахуванням індивідуальних фізичних і психічних можливостей дітей в найбільш оптимальних для них формах.

СК14 Здатність до саморозвитку та самореалізації з використанням перспективного педагогічного досвіду, освітніх інновацій у професійній діяльності.

СК15 Здатність до міжособистісної взаємодії з учасниками освітнього процесу.

РН1 Упорядковувати універсальне, розвивальне середовище у групах раннього та дошкільного віку з урахуванням вікових та індивідуальних особливостей дитини.

РН2 Планувати та організовувати освітній процес з урахуванням: принципів здоров'язбереження, особистісно зорієнтованого підходу, суб'єкт-суб'єктної взаємодії; вікових і індивідуальних можливостей дітей раннього і передшкільного віку, дітей з особливими потребами та складати прогнози щодо її ефективності.

РН3 Встановлювати зв'язок між процесом розвитку, навчання та виховання дітей дошкільного (раннього та передшкільного) віку відповідно до їхніх вікових особливостей.

РН4 Окреслювати завдання, організовувати форми взаємодії «родина – заклад дошкільної освіти – початкова школа» та їх реалізації в умовах закладу дошкільної освіти.

РН5 Виявляти та узагальнювати результати різних видів діяльності дітей дошкільного (раннього та передшкільного) віку з використанням педагогічних технологій.

РН6 Формувати моральні цінності у дітей дошкільного (раннього та передшкільного) віку відповідно до морально-етичних норм; застосовувати весь спектр психолого-педагогічних заходів, засобів і педагогічних впливів для реалізації завдань національного, патріотичного, духовного, фізичного, морального, розумового, правового, трудового, екологічного, економічного, гендерного, статевого, міжкультурного, естетичного виховання дітей раннього і передшкільного віку.

РН7 Передбачати та оцінювати результати власної діяльності з урахуванням закономірностей освітнього процесу закладу дошкільної освіти; з позицій культурно-історичної, екологічної, духовної, морально-естетичної, педагогічної цінностей; обирати і застосовувати алгоритм професійних дій для організації освітнього процесу з дітьми раннього і передшкільного віку в умовах ЗДО і сім'ї.

РН8 Визначати концептуальні засади, принципи, мету, завдання, зміст, організаційні форми, методи і засоби, що використовуються в роботі з дітьми дошкільного (раннього та передшкільного) віку.

PH9 Визначати особливості, завдання, зміст, способи організації специфічно дитячих видів діяльності (предметно-практичної, ігрової, пізнавальної) та організувати їх відповідно до освітніх програм.

PH10 Організувати умови безпечного середовища у природному, предметному та соціальному оточенні в процесі організації різних видів діяльності дітей дошкільного (раннього та передшкільного) віку.

PH11 Мати навички збереження та зміцнення психічного, фізичного та соціального здоров'я, попередження та протидії булінгу, формування навичок здорового способу життя у дітей дошкільного (раннього та передшкільного) віку.

PH12 Здійснювати педагогічну комунікацію з іншими суб'єктами освітнього процесу закладу дошкільної освіти на засадах етики професійного спілкування та оцінювати результативність педагогічної взаємодії.

PH14 Формувати компетентності у просторі освітніх напрямів роботи закладу дошкільної освіти через організацію самостійної творчої діяльності (ігрової, художньо-естетичної) дітей дошкільного (раннього та передшкільного) віку.

PH15 Визначати особливості та способи організації провідної (ігрової) діяльності дітей дошкільного (раннього та передшкільного) віку в освітньому процесі закладів дошкільної освіти.

PH16 Володіти методиками та технологіями зони актуального та ближнього розвитку дітей дошкільного (раннього та передшкільного) віку різного рівня розвитку, що реалізують освітні напрямки та формують компетентності у дітей раннього та передшкільного віку, визначені Базовим компонентом дошкільної освіти.

PH17 Формувати національно-патріотичні почуття у дітей дошкільного (раннього та передшкільного) віку, а також ціннісне ставлення до культурних надбань українського народу, повагу до представників різних національностей і культур.

PH18 Розуміти природу і знати вікові особливості дітей з різними рівнями розвитку в нормі, особливості розвитку обдарованих дітей, індивідуальні відмінності дітей з особливими потребами; володіти технологіями дошкільної інклюзивної освіти.

PH20 Забезпечувати формування наскрізних умінь особистості дитини в різних видах діяльності в умовах закладу дошкільної освіти.

5. Організація навчання

Обсяг навчальної дисципліни

Вид заняття	Загальна кількість годин
Лекції	14
семінарські, практичні заняття	32
самостійна робота	44

Ознаки навчальної дисципліни

Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативна / Вибіркова
5	012 Дошкільна освіта	3-й	Нормативна

Тематика навчальної дисципліни

Тема			
	лекції	практичні заняття	самостійна робота
Тема 1. Предмет та основні поняття дитячої психології. Педагогічна психологія як наука.	2	2	2

Тема 2. Періодизація психічного розвитку дитини. Основні закономірності психічного розвитку у дитинстві.	2	2	4
Тема 3. Розвиток психічних процесів дошкільника.	4	4	4
Тема 4. Темперамент і характер дитини дошкільного віку.	2	2	4
Тема 5. Психологічні особливості ігрової, побутової та трудової діяльності в дошкільному віці.	2	2	4
Тема 6. Психологічна готовність дитини до систематичного навчання в школі.	2	2	2
Тема 7. Психологічна характеристика особистості вихователя дошкільного закладу.		2	4
Тема 8. Особливості розвитку спілкування дорослого і дитини у дошкільному віці.		2	2
Тема 9. Спілкування і спільна діяльність дошкільника з ровесниками.		2	2
Тема 10. Розвиток мотиваційної сфери і формування самосвідомості дитини у дошкільному віці.		2	2
Тема 11. Етичний розвиток у дошкільному віці.		2	2
Тема 12. Розвиток здібностей у дошкільному віці.		2	2
Тема 13. Нормативні показники та активізація сюжетно-рольової гри у дошкільному віці.		2	2
Тема 14. Професійне вигорання педагога.		2	4
Тема 15. Психологічні особливості педагогічного спілкування та співробітництва у дошкільному закладі.		2	4

6. Система оцінювання курсу

Загальна система оцінювання навчальної дисципліни	Вид контролю – екзамен Максимальна кількість балів – 100. Практичні заняття – 25 балів, Контрольна робота – 15 балів; Самостійна робота / індивідуальне/творче завдання – 10 балів. Екзамен – 50 балів
Вимоги до письмової роботи	Контрольна робота – 15 балів. Самостійна робота – 10 балів.
Семінарські, практичні заняття	Максимальна оцінка – 25 балів.
Умови допуску до підсумкового контролю	Виконання 50 % завдань

Підсумковий контроль	Форма контролю – екзамен. Форма здачі – комбінована (усна, письмова).
7. Політика навчальної дисципліни	
1. <i>Письмові роботи</i> виконуються відповідно до тематики лекцій, зазначених у силабусі. 2. <i>Академічна доброчесність</i>. Викладання навчальної дисципліни та взаємодія із здобувачем освіти ґрунтуються на основі положень та принципів академічної доброчесності, що регламентують діяльність здобувачів освіти та педагогічних працівників: Кодекс честі Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника; Положення про Комісію з питань етики та академічної доброчесності Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника; Положення про запобігання академічному плагіату в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника. Ознайомитися з цими положеннями та документами можна за посиланням https://pnu.edu.ua/положення-про-запобігання-плагіату/. 3. <i>Відвідування занять</i>. Пропуски практичних занять відпрацьовуються. Здобувач освіти зобов'язаний відпрацювати пропущене заняття відповідно до «Порядку організації та проведення оцінювання успішності здобувачів вищої освіти Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника» (введено в дію наказом ректора №799 від 26.11.2019 р.; із внесеними змінами наказом № 309 від 19 травня 2023 р.). Порядок та організація контролю знань здобувачів фахової передвищої освіти визначаються «Положенням про організацію освітнього процесу у Відокремленому структурному підрозділі «Івано-Франківський фаховий коледж Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника», введеного в дію наказом ректора від 13 жовтня 2023 р № 830 https://ifk.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/8/2023/10/redaktsiia-polozhennia-pro-orhanizatsiiu-osvitnoho-protsesu-u-vidokremrenomu-strukturnomu-pidrozdzili-1.pdf 4. <i>Неформальна освіта</i>. Результати неформальної освіти зараховується згідно «Положення про визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної освіти в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника» https://nmv.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/118/2022/11/neformalna-osvita.pdf	
8. Рекомендована література	
Основна: 1. Вікова та педагогічна психологія: Навч. посібн. – 7 вид., стереот. / О.В. Скрипченко, Л.В. Долинська, З.В. Огороднійчук та ін. Київ: Каравела, 2023. 400 с. 2. Даценко О.А. Загальна психологія в поняттях та схемах : навч. посіб. Кривий Ріг. 2021. 136с. 3. Дуткевич Т. В. Загальна психологія. Теоретичний курс : підручник. Київ : Сварог. 2020. 388с. 4. Дуткевич Т.В. Дитяча психологія: навч. посібник. Київ: Центр навчальної літератури, 2019. 424 с. 5. Дуткевич Т.В. Дитяча розвивально-корекційна психологія. Київ: Центр навчальної літератури, 2019. 304 с. 6. Дуткевич Т.В. Дошкільна психологія: навч. посібник. Київ: Центр навчальної літератури, 2020. 392 с. 7. Мельник І.С. Педагогічна психологія: дошкільний вік : навч.посібник для студентів ВНЗ /1, С.Мельник, К., Київ.ун-т ім. Б. Грінченка, 2013. -144с. 8. Олійник М.І., Журат Ю.В., Фесун Г.С. Розвиток та діагностика пізнавальних процесів дошкільника: навчально-методичний посібник. Чернівці: Родовід, 2019. 176 с. 9. Ольховецький С. М., Ольховецький В. С. Педагогічна психологія. Курс лекцій : навч. посібник МОН України, Уманський держ. пед. у-тет імені Павла Тичини, Ф-тет соціальної та психологічної освіти, К-дра психології. Умань: Візаві. 2021. 125 с. 10. Педагогічна психологія: навч.посібник / О. П. Сергеєнкова, О. А. Столярчук, О. П. Коханова, О. В. Пасека/, К., Центр учбової літератури 2012.- 168с.	

11. Поліщук В. М. Вікова і педагогічна психологія : навчальний посібник. 4-те вид., стер. Суми : Університетська книга, 2019. – 352 с.
12. Поліщук, В.М. Вікова і педагогічна психологія : навчальний посібник /В. М. Поліщук//. – 4 те вид., стер. – Суми: Університетська книга, 2019. – 352 с.
13. Психологія особистості : підручник, 3-те вид., перероб., допов. / В. П. Москалець. Київ: Видавництво. Ліра-К, 2020. 364 с.
14. Савчин М. Загальна психологія: підручник / Мирослав Савчин. – 4-те вид., допов. – Київ: ВЦ «Академія», 2024. – 352 с. – (Серія «Альма-матер»).
15. Токарева Н. М., Шамне А. В. Вікова та педагогічна психологія : навч. посіб. Київ : НУБіП, 2017. 548 с.
16. Токарева Н.М. Основи педагогічної психології: навчально-методичний посібник. Кривий Ріг, 2013 – 223 с.

Додаткова

1. Базовий компонент дошкільної освіти. / Під науковим керівництвом доктора психологічних наук, професора, членкореспондента НАПН України – Піроженко Т. О. 2021. 37с.
2. Білан О.І. Програма розвитку дошкільного віку "Українське дошкілля" / ред. Низковська О.В. Тернопіль : Мандрівець, 2017. 256 с.
3. Бредіхіна О. А. Казкотерапія у роботі з дітьми дошкільного віку. Авторські психотерапевтичні казки (методичний посібник). Нетішин, 2015. 85 с.
4. Дуткевич Т. В. Дитяча психологія: навч. посібник. Київ : Центр учбової літератури, 2012. 424 с.
5. Іванова В.В. Психологія дитяча: навчально-методичний посібник для самостійної роботи. Мукачево: МДУ, 2019. 104 с.
6. Колобич О. П. Загальна психологія: навчально-методичний посібник. Львів : Растр-7, 2019. 172 с.
7. Костик Л.Б. Вікова психологія (курс лекцій для студентів зі спеціальності «Дошкільна освіта») : навч. посібник. Чернівці, 2018. 116 с.
8. Павелків Р. В., Цигипало О. П. Дитяча психологія: навч. посібник для сам. роботи студента. Київ : Академвидав, 2011. 376 с.
9. Павелків Р. В., Цигипало О. П. Дитяча психологія: навч. посібник, 2-ге видання, виправлене. Київ : Академвидав, 2015. 400 с.
10. Приходько Ю. О., Юрченко В. І. Психологічний словникдовідник. Київ: Каравела, 2020. 418 с.
11. Програма розвитку дитини дошкільного віку "Українське дошкілля"/ О.Білан, Вид. 2-ге зі зм. і доп. Тернопіль: Мандрівець, 2022. 216 с.
12. Яценко Т.В. Дитяча психологія з психологією дитячої творчості. Методичні рекомендації до самостійної роботи студентів. Кременчук : ПП «Бітарт», 2020. 42 с.

Основні нормативно-правові документи:

13. Положення про запобігання академічному плагіату в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника. URL: <https://pnu.edu.ua/положення-про-запобігання-плагіату>

Інформаційні ресурси:

1. Базовий компонент дошкільної освіти. / Під науковим керівництвом доктора психологічних наук, професора, членкореспондента НАПН України – Піроженко Т. О. 2021. 37с. URL: https://mon.gov.ua/storage/app/media/rizne/2021/12.01/Pro_novu_redaktsiyu%20Bazovoho%20komponenta%20doshkilnoyi%20osvi_ty.pdf

2. Білан О.І. Програма розвитку дошкільного віку "Українське дошкілля" / ред. Низковська О.В. Тернопіль: Мандрівець, 2017. 256 с. URL: <https://www.pedrada.com.ua/article/2336-programa-ukranskedoshkillya>.
3. Дуткевич Т. В. Дитяча психологія: навч. посібник. Київ: Центр учб. літ., 2012. 424 с. URL: https://shron1.chtyvo.org.ua/Dutkevych_Tetiana/Dytiacha_psykholohiia.pdf.
4. Іванова В.В. Психологія дитяча: навчально-методичний посібник для самостійної роботи. Мукачево: МДУ, 2019. 104 с. URL: http://dspace.msu.edu.ua:8080/xmlui/bitstream/handle/123456789/3267/Ivanova_psyhologi_children.pdf?sequence=1&isAllowed=y
5. Наукова бібліотека Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника. Режим доступу: URL <http://lib.pnu.edu.ua/>
6. Наукова електронна бібліотека. (Книги, підручники, дисертації, автореферати.) [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://www.nbu.gov.ua/portal>
7. Національна бібліотека України імені В.І.Вернадського [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.nbu.gov.ua>
8. Павелків Р. В., Цигипало О. П. Дитяча психологія: навч. посібник. Київ : Академ-видав, 2008. 432 с. URL: <https://westudents.com.ua/knigi/498-dityacha-psihologya-pavelkiv.html>.
9. Яценко Т.В. Дитяча психологія з психологією дитячої творчості. Методичні рекомендації до самостійної роботи студентів. Кременчук : ПП «Бітарт», 2020. 42 с. URL: <https://cutt.ly/xTszFgo>

Викладач

Зоряна БАРАНЕЦЬКА